

ELŐSZÓ

Az alkotmánybíróvási törvény kommentárjának célja az Abtv. rendelkezéseinek a tudományos igényvel megírt, ugyanakkor a joggyakorlatnak szóló magyarázata, és ezzel a kommentár műfaj¹ megteremtése az alkotmányjogi eljárásjog² területén.

Kétségtelenül helytálló az a megállapítás, hogy más jogágakkal ellentétben, az alkotmányjognak nincs konceptualizált eljárásjoga, amíg a büntető, polgári vagy közigazgatási anyagi és eljárásjog dogmatikailag és pozitív jogilag egyértelműen elkülöníthető, addig az alkotmányjog esetében nem merült fel ilyen duális megközelítés.³ Ez nem jelenti azonban azt, hogy ne lenne rá szükség. Ebből a felismerésből kiindulva a magyar szakirodalomban is felmerült az „alkotmányi eljárásjog”,⁴ „alkotmány eljárásjog”⁵ vagy „alkotmányjogi eljárásjog”⁶ mibenlétének meghatározására irányuló igény. Az alkotmánybíróvási törvény kommentárjának nem célja ennek a jogterületnek a pontos meghatározása, ugyanakkor az Abtv. rendelkezéseinek értelmezésével egy egységes fogalomrendszer kiépítésére törekszik, amely hozzájárulhat az alkotmányjogi eljárásjog vagy legalábbis az alkotmánybíróvási eljárásjog⁷ határainak körvonalazásához.

Az alkotmánybíróvási törvény kommentárjának mintájául a német Szövetségi Alkotmánybíróvási tudományos munkatársai által készített kommentárok szolgálnak.⁸ Ennek megfelelően a kötet szerzőgárdája alapvetően a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar azon oktatói köréből kerül ki, akik a mindennapi gyakorlatban alkalmazzák az Abtv.-t, alkotmánybíróként vagy az alkotmánybírói törzskarok

¹ A kommentár műfaját a magyar alkotmányjog tudományban az Alkotmány kommentárja teremtette meg. Ld. Jakab (szerk.) i. m.

² A német szakirodalom az alkotmányjogi eljárásjog fogalmán (*Verfassungsprozessrecht*) az Alkotmánybíróvási hatáskörére és eljárására vonatkozó szabályokat és az azokhoz kapcsolódó alkotmánybíróvási gyakorlatot érti. Ugyanakkor az alkotmányjogi eljárásjog önálló jogterület jellege vitatott. Ld. SCHLAICH–KORIOTH i. m. 41–43. Hasonlóan: BENDA–KLEIN–KLEIN i. m. Ezzel szemben Häberle szerint az alkotmányjogi eljárásjog az Alkotmánybíróvási eljárásra vonatkozó különálló jogterület. Először: HÄBERLE (1973) i. m. 451. Összefoglalóan: HÄBERLE (2014) i. m.

³ CHRONOWSKI–PETRÉTEI i. m. 63.

⁴ Szalbot a német alkotmányjogi dogmatikából ismert alkotmányjogi eljárásjog fogalmát (*Verfassungsprozessrecht*) ülteti át alkotmányjogi eljárásjogként a magyar szakirodalomba. SZALBOT (2014) i. m. A Chronowski – Petrétei szerzőpáros az alkotmányjogi eljárásjog tág fogalmából indul ki azzal, amelyben az Alkotmánybíróvási eljárása csupán egy eljárás az állami szervek döntéshozatali eljárásai között. CHRONOWSKI–PETRÉTEI i. m. 83.

⁵ Orbán szűk értelemben, a befogadási eljárásra használja az alkotmány eljárásjog fogalmát. ORBÁN (2015) i. m. 113, 119.

⁶ CSERVÁK (2019) i. m.

⁷ DELI i. m. 45.

⁸ UMBACH–CLEMENS–DOLLINGER (szerk.) i. m.; BARCZAK (szerk.) i. m.

érdemi munkatársaként. A bevezető tanulmányok megírását hivatalban lévő és korábbi alkotmánybírák vállalták, akik az ország különböző egyetemlein oktatnak.

Az alkotmánybírói törvény kommentárja két fő részből áll. Az első rész, a Bevezetés, az Alkotmánybíróság létrejöttével, szerepével és eljárásával kapcsolatos átfogó tanulmányokat tartalmaz. A második rész, a Kommentár – az Abtv. szerkezetéhez igazodva – négy fejezetre és huszonhárom címre tagolódik. Az egyes címeken belül az Abtv. minden szakaszának magyarázata – szögletes zárójelben a szakasz tárgyának megnevezését követően – az Abtv. szövegének és az Ügyrend kapcsolódó szabályainak közlésével kezdődik.

A Kommentár érdemi részét az egyes szakaszok magyarázata adja. A magyarázat dogmatikai jellegű, az Abtv. egyes fogalmainak külön-külön és egymásra tekintettel végzett (erre utalnak az Abtv. rendelkezéseire és a magyarázatokra mutató kereszt-hivatkozások), az Alkotmánybíróság gyakorlatán és a szakirodalom alapuló, az eltérő álláspontokat bemutató, kritikus értelmezésére épül. Az adott rendelkezés magyarázatának bevezető részében – az értelmezés segítésének céljával – kitér a rendelkezés szövegtörténetére is. A Kommentár az Abtv. adta jogi keretek kifejtésére vállalkozik ugyan, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy az eljárási szabályok jelentős részének az alapjait a régi Abtv. vetette meg, és sok esetben a hozzá kapcsolódó alkotmánybírói gyakorlat épült be az Abtv.-be. Ezért az egyes fogalmak meghatározása során a Kommentár beépíti a régi Abtv.-hez kapcsolódó gyakorlatot is, ha az hozzájárul az Abtv. megértéséhez. Ugyanakkor rávilágít a változásokra is, és alapvetően az Abtv.-nek az ismert jogértelmezési módszerekkel történő értelmezésén és a kapcsolódó gyakorlaton, valamint az azt elemző szakirodalmon alapul. Az Abtv. adott rendelkezéseivel összefüggésben minden egyes szakasz magyarázata vizsgálja az Ügyrend kapcsolódó rendelkezését is, mivel ezek tartalmazzák az eljárására vonatkozó részletes szabályokat. Az egyes szakaszok magyarázatában más országok megoldásai csak abban az esetben jelennek meg, ha az összehasonlításból levont tanulságok az értelmezést segítik. Különösen akkor, ha az adott jogintézményt vagy érvényesülésének feltételeit a jogalkotó vagy az Alkotmánybíróság más ország jogrendjéből vette át. Az összehasonlító szempont azonban csupán kiegészítő jellegű.

A Kommentár a releváns alkotmánybírói gyakorlat feldolgozásával, rendszeresítésével, az indítványozók széles köre számára támpontot kíván nyújtani az Abtv. rendelkezéseinek alkalmazásához, a hatékony jogérvényesítéshez. Ezen túlmenően az alkotmánybírói gyakorlat kritikai megközelítésű rekonstruálása hozzájárulhat az alkotmánybírói gyakorlat egységességéhez és annak továbbfejlesztéséhez is.

A Kommentár megírására irányuló kutatás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Ereky István Közjogi Kutatóközpont (ereky.jak.ppke.hu) keretein belül valósult meg, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem támogatásával (Központi Alapok Program, KAP19-11001-1.1-JÁK). A könyv kiadásának finanszírozását a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar tette lehetővé.

Budapest, 2021. november

ZAKARIÁS Kinga